

SLOVENSKI JEZIK ZA NESLOVENISTE NA FILOZOFSKI FAKULTETI V LJUBLJANI*

Katedra za slovenski jezik predlaga poseben tečaj slovenskega knjižnega jezika za vse tiste študente filozofske fakultete v Ljubljani, ki bodisi pod A bodisi pod B ne študirajo slovenskega jezika.

Potrebo takega tečaja narekujejo naslednja dejstva:

1. Srednja šola pri nas — zaradi zanemarjanja jezikovnega pouka — abiturientu na sploh ne daje tolikšnega znanja slovenskega knjižnega jezika, da bi se znal izražati primerno svoji izobrazbi.

Nezadostno obvladanje knjižne norme je očitno že v govornji besedi, še bolj pa v pisani. Pri tem ne mislimo samo na neupoštevanje pravorečnih, pravopisnih in oblikoslovnih norm slovenskega knjižnega jezika, temveč predvsem tudi na stilistično nezadostnost. Stilistična revnost ali tudi nebogljenost v naši srednji šoli jezikoslovno vzgojenega razumnika in strokovnjaka je na splošno posledica neobvladanja primernih slovenskih sintaktičnih vzorcev za posamezne vrste besedila, nepoznavanja stilne razslojenosti in vrednosti slovenskega besedja, njune odvisnosti od tipičnih stalnih oblik sporočanja (npr. v reportaži, članku, razpravi, pismu itd.), kompozicijske in miselne urejenosti sestavka, neupoštevanja načela gospodarnosti, naslovnika itd.

2. Opisana stopnja srednješolske pismenosti ne more zadostovati ne bodočemu univerzitetnemu razumniku (npr. tehniku, zdravniku, gospodarstveniku, pravniku — zlasti pa ne novinarju) ne ljudem, ki iz srednje šole gredo neposredno v službo — docela nezadostna pa je za bodočega učitelja na šoli katere koli izobrazbene stopnje, še posebej za učitelja na srednji ali visoki šoli ali celo na univerzi.

3. Res nam strokovno društvo (Slavistično društvo) in šolski inšpektorji že leta sporočajo o jezikovno in stilistično kvarnem vplivu učiteljev neslavistov na jezikovno kulturo dijaka in študenta. Tudi dijaki in študentje sami se temu upirajo. Ti ljudje s svojim slabim govornim in pisnim jezikom dobesedno sistematično zanikujejo in podirajo vse tiste jezikovne in stilne vrednote, za katere se slavist upravičeno trudi, da bi jih njegov učenec ne le spoznal, temveč tudi praktično obvladal in kot jezikovno kultiviran član slovenskega naroda tudi dejansko uveljavljal v svojih govornih nastopih pred zborom in v pisani besedi sploh.

4. O nezadostni pismenosti naše strokovne in znanstvene besede (ki v veliki meri prihaja od bivših študentov filozofske fakultete) ni treba posebej govoriti, saj je dobro znana ne le lektorjem, ki ta besedila pred natisom skušajo napraviti jezikovno kolikor toliko dostojna, temveč tudi kulturni javnosti, to pa ne le v primerih, ko je besedilo lektorja sploh obšlo, temveč tudi pri lekturiranih besedilih, ki so prvotno pač taka, da jih tudi najboljši lektor ne more dovolj popraviti.

5. Katedra za slovenski jezik vidi, da potreba po predavanjih in vajah iz slovenskega knjižnega jezika za nesloveniste naše fakultete ne izhaja samo iz potrebe po primerni visokošolski pismenosti naših diplomantov, temveč tudi iz notranje nuje neslovenističnih strok samih. Te potrebe so dvojne:

a) Pri vseh predmetnih skupinah so poimenovalne narave. V sedanjem času se vse stroke silovito razvijajo v globino in širino, zato se strokovnjak in raziskovalec nenehno srečujeta z vprašanjem poimenovanja pojavov ter s potrebo po prilagoditvi tujih poimenovanj slovenskemu jezikovnemu ustroju. Pri tem se sicer res lahko zateka po nasvet k slavistu, toda neizmerno bolj prav in koristno bi bilo, ko bi se pri tem opiral ne le na svoje dobro poznanje predmeta, temveč tudi na svoje poznanje poimenovalnih možnosti slovenskega knjižnega jezika. Tako znanje in primere za njegovo praktično uporabnost bi mu dajal predlagani tečaj slovenskega knjižnega jezika.

b) Študente tujih jezikov bi tečaj slovenskega knjižnega jezika poleg tega uvajal v opažanje in spoznavanje značilnosti slovenskega jezika. Te bo nato lahko soočil z značilnostmi tujega jezika in tako znal prenašati težo svojega pouka na tista mesta slovničnega in sploh jezikovnega ustroja, kjer se strukturi obeh jezikov najbolj razhajata ali sta docela različni in je prav zaradi tega obvladanje tujega jezika najtežje. Seveda bi pri tem tudi zavestno izkoriščali prednosti, ki jih pri učenju tujega jezika daje

* Podpisani sem kot član SD Slovenije in njegovega glavnega odbora sestavil to utemeljitev za znanstveno-pedagoški svet Filozofske fakultete v Ljubljani, izpolnjujoč željo glavnega odbora Slavističnega društva Slovenije, da njegovi člani po svojih močeh prispevajo h konkretnemu reševanju vprašanja žalostne na pol pismenosti (v smislu slov. knj. jezika) v naših profsorskih in učiteljskih vrstah. Predlog na seji PZSFF ni bil sprejet.

zavestno obvladanje jezikovnih značilnosti, enakih v obeh jezikih. Tečaj slovenskega knjižnega jezika se bo torej dal s pridom izkoristiti tudi za to, da se bo bodoči učitelj tujega jezika obojega zavedal, to pa bo najbolj gotovo doseženo v kontroliranem učnem procesu, kot ga nudi okvir predavanj in vaj.

Tečaj slovenskega knjižnega jezika bi med neslovenističnimi jezikoslovci prej ali slej našel odziv tudi v ljudeh, ki bi posebej raziskovali in raziskali tudi najgloblje jezikovne značilnosti tujih jezikov v primeri s slovenščino ter našli pot, po kateri si jih je slovenskemu človeku najlažje prilastiti. Doslej take literature Slovenci skorajda nimamo.

6. Opozarjamo na dejstvo, da je tak univerzitetni tečaj materinščine ponekod na tujih univerzah že vpeljan (prim. univerza v Zagrebu za filologe, v Hamburgu tudi za inženirje) in da je podoben tečaj na ljubljanski filozofski fakulteti (ki je tedaj obsegala tudi naravoslovno-matematične vede) takoj po drugi svetovni vojni bil odpravljen le iz personalnih razlogov.

7. Tečaj bi obsegal 2 uri 2 semestra: 1 uro predavanj in eno seminarja z vajami. Po želji posameznih študijskih skupin pa bi se lahko razširil. Smiselno je imeti tak tečaj iz več razlogov v 3. letniku (ali pa v četrtem). Kdor bi se orientiral k diplomu I. stopnje (statistika kaže, da je takih ljudi malo), pa bi ga lahko poslušal tudi že v 2. letniku.

Tečaj slovenskega jezika za nesloveniste bi v skladu s povedanim imel dve podobi:

A — Študente jezikoslovnih skupin bi učil spoznavati bistvene značilnosti slovenskega slovničnega, zlasti sintaktičnega ustroja in besedotvorja (pri tem bi opozarjal na ustreza sredstva tujih jezikov), podal pa bi tudi glavne poteze slovenske praktične stilistike. Z vajami bi utrjeval zadevno teoretično znanje in kazal, kako ga je mogoče praktično uporabiti. S primernimi vajami bi se utrjevalo tudi slov. pravorečje in pravopis.

B — Pri študentih nejezikoslovnih skupin bi bilo težišče predvsem na preučevanju problemov stilistike in poimenovanja. V tem okviru bi bila podana zadevna teoretična podstava iz stilistike, skladnje, besedoiznanstva in besedotvorja ter glavne črte iz pravorečja in pravopisa. Vaje bi — kot pri jezikoslovnih skupini — ponazarjale vrednost teoretičnih postavk v govorni in pisni praksi in usposabljale za praktično uporabo pridobljenega znanja v lastni govorni in pisni praksi ter pri presoji drugih besedil.

V Ljubljani, 21. VI. 1969.

J. Toporišič
Filozofska fakulteta Ljubljana

V OCENO SMO PREJELI

Miha Remec, Sončni obrat. Roman. Založba Obzorja Maribor, 1969. 246 str.

Veno Taufer, Vaje in naloge. Založba Obzorja Maribor, 1969. 78 str.

Vidik. Antologija. Novi hrvatski prozaici. Godina XVI lipanj—srpanj 1969. 337 str. Gde/Gdje. List mladih.

Marko Kravos, Pesem. Založništvo tržaškega tiska. Založba Obzorja Maribor, 1969. 72 str.

France Vurnik, Pred zidom in onkraj. Založba Obzorja Maribor, 1969. 57 str.

Andrej Brvar, Slikanica. Založba Obzorja Maribor, 1969. 66 str.

Vladimir Kavčič, Žrtve. Roman. Drugi del. Založba Obzorja Maribor, 1969. 836 str.

Janez Švajncer, Ključ na oblaku. Mlada obzorja 25. Založba Obzorja Maribor, 1969. 83 str.

Gregor Strniša, Žabe ali prilika o ubogem in bogatem Lazarju. Moraliteta. Založba Obzorja Maribor, 1969. 49 str.

Jože Javoršek, Kako je mogoče. Založba Obzorja Maribor, 1969. 256 str.

Dokumenti Slovenskega narodnega gledališča, 13. Ljubljana 1969. 115 str.

PROSIMO CENJENE NAROČNIKE, DA PORAVNAJO
LANSKO IN LETOŠNJO NAROČNINO!